

Afghanistan ved en skillevej

I artiklen vil der blive set nærmere på de udfordringer, som Afghanistan står over for, samt de resultater, som er skabt gennem de sidste 12 års dansk og internationale indsats i Afghanistan. Det er forfatterens påstand, at der er sket betydelige fremskridt i Afghanistan, men at man samtidig ikke skal være blind for fortsatte udfordringer, bl.a. vedrørende korrupsion, en svag statsmagt samt sikkerhedssituationen post-2014. Bæredygtigheden af de skabte resultater vil i høj grad afhænge af de beslutninger, som man fra afghansk side træffer i forbindelse med præsidentvalget og i forhold til den fremtidige internationale tilstedeværelse i Afghanistan. Det gælder særligt i forhold til den bilaterale sikkerhedsaftale mellem USA og Afghanistan (BSA'en), der vil sætte rammerne for den internationale militære tilstedeværelse efter 2014, herunder NATO's.

**AF HENRIK BRAMSEN HAHN (DANMARKS
AMBASSADØR I AFGHANISTAN)
OG SØREN JACOBSEN (DANSK SENIOR CIVIL
REPRÆSENTANT VED HELMAND PROVINCI-
AL RECONSTRUCTION TEAM (PRT))**

Udfordringerne

Afghanistans befolkning står over for en række store begivenheder og beslutninger.

Præsidentvalget den 5. april 2014 bliver en prøve på, hvor langt Afghanistan er kommet i demokratiseringsprocessen, og hvor bæredygtig den afghanske stat er. På samme måde vil den afghanske regerings beslutninger i forhold til BSA'en have stor betydning for, hvor Afghanistan bevæger sig hen post-2014.

Det er tale om vigtige beslutninger for ikke blot Afghanistan, men også det internationale samfund, herunder Danmark. For Afghanistan, fordi det handler om landets og afghanernes fremtid, og for det internationale samfund fordi man skal søge at konsolidere de resultater, som de seneste ti års indsats har skabt, så Afghanistan i fremtiden kan tage vare på sig selv, til gavn for landet selv og til gavn for sikkerheden i Danmark og globalt.

I 2015 vil Afghanistan skulle tage det afgørende skridt ind i et "transformations-år". Et årti, hvor Afghanistan overdrages ansvaret for landets sikkerhed og selv skaber forudsætningerne for en bæredygtig økonomisk udvikling, og hvor landet over tid begrænser sin betydelige afhængighed af international bistand. Samtidig skal niveauet for god regeringsførelse, fremme af menneskerettigheder og leveringen af basale offentlige serviceydelser hæves.

Afghanistan skal med andre ord udvikle sig til et "normalt" udviklingsland og selv føre an i landets økonomiske udvikling og tage ansvar herfor. Denne overgang har implika-

tioner for alle aktører, såvel civile som militære, nationale som internationale.

Ansvaret for forankring af 12 års resultater og videreførelse af en bæredygtig udvikling hviler nu i høj grad på afghanernes skuldre, herunder ikke mindst den kommende afghanske præsidents.

Danmark i Afghanistan

Danmark har været stærkt engageret i Afghanistan siden 2002, både politisk, militært og med udviklingsbistand.

Der har i Danmark gennem årene været bred politisk opbakning til den danske indsats i Afghanistan, der nu er den største modtager af dansk udviklingsbistand med et gennemsnitligt udbetalingsniveau på 530 mio. kr. årligt i perioden 2013-2017. Senest vedtog Folketinget i januar 2013 "Afghanistan-planen 2013-2014", der sætter rammerne for den danske militære og civile indsats.

» **Ansvaret for forankring af 12 års resultater og videreførelse af en bæredygtig udvikling hviler nu i høj grad på afghanernes skuldre, herunder ikke mindst den kommende afghanske præsidents.**

» Danmark vil også fremadrettet prioritere menneskerettigheder og kvinders rettigheder samt bekæmpelse af korruption højt.

Den militære og civile indsats har gået hånd i hånd og været nødvendige forudsætninger for hinanden. Den militære indsats har været nødvendig for at skabe den fornødne stabilitet til at lave udviklingsarbejde og den civile indsats for at fastholde resultaterne og skabe en varig og bæredygtig udvikling i Afghanistan.

Danmark har militært primært været til stede i Helmand, hvor nu det 17. danske DANCON-hold har påbegyndt arbejdet den 1. februar 2014. Som led i transitionsprocessen vil de danske soldater blive trukket helt ud af Helmand inden udgangen af 2014.

Der pågår p.t. forhandlinger om Danmarks rolle i en kommende NATO "Resolute Support Mission" post-2014 med fokus på træning, rådgivning og assistance til de afghanske sikkerhedsstyrker.

Den danske civile støtte er målrettet uddannelse, god regeringsførelse samt vækst og beskæftigelse, der i de kommende år vil blive videreført i et samlet landeprogram. Derudover bidrager Danmark til finansieringen af de afghanske sikkerhedsstyrker (ANSF), herunder politiet, samt med humanitær og nærområdebistand. Danmark vil også fremadrettet prioritere menneskerettigheder og kvinders rettigheder samt bekæmpelse af korruption højt.

Resultaterne af den danske indsats i Afghanistan

Den danske civile indsats i Afghanistan har bidraget til en række forbedringer af det afghanske samfund, som vi fra dansk side kan være stolte af.

Danmark har ydet støtte til uddannelsessektoren i Afghanistan siden 2003 og er en toneangivende donor. Det er én af succeshistorierne i Afghanistan. Afghanerne har igen fået mod på uddannelse og ser dette som en vej til udvikling og højere levestandard. Der er blevet bygget nye skoler, trykt nye lærebøger, udviklet et nyt pensum, læreruddannelsen er forbedret, og der er gennemført institutionelle reformer.

Ifølge det afghanske undervisningsministerium er 9,1 millioner studerende tilmeldt grundskoleundervisning, herunder faglige uddannelser, hvilket svarer til 60 % af alle afghanske børn. Sammenlignet med, at kun cirka en million børn gik i skole under Taliban, heraf hovedsagligt drenge, er der tale om en markant fremgang. Dette gælder ikke mindst for pigerne, idet 39 % af de skolesøgende nu netop er piger. Der er fortsat mange udfordringer, og det er derfor vigtigt, at resultaterne sikres gennem fornuftige afghanske valg på uddannelsesområdet.

I forhold til "vækst- og beskæftigelsesdagsordenen" har Danmark bidraget til at bekæmpe fattigdom, fremme sociale og økonomisk udvikling, øge beskæftigelsesmulighederne for både mænd og kvinder og skabe reelle muligheder for at forbedre levevilkårene for almindelige afghanere.

Dette er bl.a. sket gennem støtte til mikrofinansieringslån til gavn for over 150.000 låntagere, heraf 38 % kvinder, med henblik på at få etableret små virksomheder og forretninger og dermed understøtte de pågældende låntageres familie og få skabt beskæftigelse.

I Helmand, hvor Danmark har været særligt aktiv, bl.a. gennem PRT'et siden 2006, har man fra dansk side støttet etableringen af Comprehensive Agriculture and Rural Development Facility (CARD-F), der har til formål at fremme beskæftigelsen i landbruget gennem optimering af værdikæderne for almindelige landbrugsvarer.

Inden for programmet "God regeringsførelse" har Danmark bl.a. støttet formuleringen af den nye afghanske forfatning. I forhold til præsident- og provinsrådsvalget i april 2014 støtter Danmark kapacitetsopbygning af bl.a. en uafhængig valgkommission og en valgklagekommission samt civilsamfundsorganisationer, der bl.a. vil monitorere præsidentvalget.

Om end der på menneskerettighedsområdet stadig er lang vej igen, har Afghanistan opnået markante fremskridt. Danmark har med sin bistand til den afghanske uafhængige menneskerettighedskommission (AI-HRC) bidraget til, at menneskerettigheder er kommet på dagsordenen. Emner, der for 10 år siden var nærmest umulige at rejse i den offentlige debat, er det nu muligt at bringe frem i det offentlige rum. Desuden har kommissionen løbende bidraget kritisk til det lovforberedende arbejde.

Afghanistan er fortsat et af de mest korrupte lande i verden. Danmark har med sin støtte til den afghansk-internationale korruptionsvagthund, Monitoring and Evaluation Commission (MEC), bidraget til, at MEC har kunnet afdække en række skandalesager, herunder vedrørende politilønninger og korruption i Kabul Bank. På ambassaden i Kabul er der særligt fokus på anti-korruption for at forebygge og opklare evt. uregelmæssigheder med danske bistandsmidler.

Vejen frem for Afghanistan

Der er sket meget i Afghanistan de sidste 12 år, og situationen er i forhold til situationen under Taliban-styret på en lang række områder forbedret betydeligt.

Nu er det imidlertid op til afghanerne selv at sikre en fortsat positiv udvikling. Det internationale samfund, herunder Danmark, vil gerne fortsætte hjælpen, men det kræver, at afghanerne skaber rammebetingelserne.

En forudsætning er, at valget accepteres bredt i befolkningen, og vinderen forsøger at skabe en form for national samling, hvor der tages hensyn til de mange etniske mindretal i Afghanistan. Det er ikke nogen lille ting i Afghanistan. Der har været tradition for, at afgående præsidenter enten er gået i landflygtighed eller er blevet dræbt. Der er imidlertid meget på spil for Afghanistan og en stor international bevågenhed, der forhåbentlig vil betyde, at alle afghanske parter vil gøre det, der er bedst for Afghanistan.

En anden forudsætning er, at BSA'en underskrives. Præsident Karzai vil næppe underskrive BSA'en inden præsidentvalget. Men alle førende præsidentkandidater har sagt, at de vil underskrive aftalen, hvis de bliver valgt. Timing for underskrivelse er afgørende for, hvordan en militær post-2014 mission kommer til at se ud, herunder tidspunktet for deployering af styrker. I det mest sandsynlige scenarie vil en ny præsident næppe være tiltrådt før ramadanen slutter ultimo juli 2014. Først da vil han kunne skrive under på BSA'en.

Indgåelse af BSA'en vil også kunne få betydning for sikkerhedstransitionen samt finansiering og træning af ANSF, herunder lønninger til sikkerhedsstyrkerne. BSA'en vil være afgørende for, om denne internationale støtte fortsat vil blive ydet.

Såfremt de to rammebetingelser opfyldes tilfredsstillende, vil det internationale sam-

» **Emner, der for 10 år siden var nærmest umulige at rejse i den offentlige debat, er det nu muligt at bringe frem i det offentlige rum.**

fund kunne fortsætte dialogen med en ny regering om udvikling af landet og tilstedeværelse af internationale styrker post-2014.

Ud fra en rationel analyse vil det eneste rigtige for Afghanistan være hurtigst muligt at levere på de grundlæggende rammebetingelser og dermed skabe grundlag for et fortsat godt samarbejde med det internationale samfund. Det er imidlertid før set i afghansk historie, at fremme af egeninteresser eller snævre etniske/stamme-hensyn sker på bekostning af fælles nationale interesser.

De kommende måneder bliver derfor meget afgørende for især Afghanistan, men også for det internationale samfunds og Danmarks indsats i landet. ■